

б з організацією колективної системи оборони, яка присвячувала б більше уваги країна-партнерам ССМА, що в свою чергу забезпечило б їх превентивними інструментами захисту від кризового спектру конфліктів сучасності.

Література:

1. Laruelle M., Rivera E. Imagined Geographies of Central and Eastern Europe: The Concept of Intermarium Institute for European, Russian and Eurasian Studies (IERES) The George Washington University IERES Occasional Papers, March 2019, 31 с.
2. Наленч Т., Наленч Д. Юзеф Пилсудський Легенды и факты: Навчальний посіб. К: Издательство политической литературы, 1990. 420 с.
3. Овчаренко О. Польща в політиці СРСР (вересень 1939 р.) Сторінки воєнної історії України: 36. наукових статей, НАН України. Ін-т історії України. К., 2002, Вип. 6, 358 с.
4. The North Atlantic Treaty, Washington D.C., 04.04.1949, 18 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-181-7-7>

ПОЛЬСЬКА НАРОДНИЦЬКА ПАРТІЯ – ВІД ІДЕЇ ДО ДЕЛЕГУВАННЯ В ПОЛЬСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ (1894-1919 pp.)

Приходько М. М.

кандидат історичних наук,

докторант кафедри Цивілізаційної історії та археології

Центрально-Східної Європи

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Вже, 1 квітня 1894 р. у Кракові відбувся мітинг на честь повстання Костюшка, під час якого група інтелігенції, що об'єдналася навколо газети «Кур'єр Львівський», заснувала Польське демократичне товариство. Її головою став д-р Кароль Леваковський, а до правління увійшли Й. Стапінський та Г. Ревакович[1,с.201]. Під час з'їзду Товариства в Жешуві 28 липня 1895 р. було прийняте рішення про створення Польської Народницької партії, президентом якої було обрано К. Леваковського.

Після утворення ПНП (4 серпня 1895 р.) було видано передвиборну прокламацію, яка також була першою програмою партії. Звернення було адресовано кандидатам у народні депутати до Національного Сейму. Основними цілями, які вона окреслила перед ними, були зусилля щодо запровадження свободи преси, асоціацій та зібрань.

Основними гаслами та цілями цього політичного угруповання були:

– відбудова незалежної Польської держави, в якій будуть вирішені основні проблеми села, автономія Галичини, демократизація життя, загальні вибори та запровадження демократичного виборчого законодавства, розвиток освіти, рівноправність селян у політичному житті (прагнення забезпечити їхнє більше представництво в галицьких установах), прагнення до укрупнення селянських господарств (особливо найменших), збільшення можливостей соціального розвитку сільських жителів, сприяння розподілу землі між селянами з «великовласницьких маєтків» (так звана аграрна реформа), рівноправність поляків, українців і литовців, а також свобода віросповідання [2, с. 71].

Яскравим свідченням змін в ідеології галицьких народовців була прийнята 27 лютого 1903 р. так звана жешувська програма. Так, в фундаментальних завданнях партії, автором яких був Вислоух зазначалося: «Польська Народницька партія прагне до національного, політичного, економічного та цивілізаційного піднесення народу і не згине в боротьбі, доки не зникне на нашій землі політичне рабство та соціальна несправедливість» [1, с. 70]. Польська народницька партія вимагала також повної автономії Галичини, націоналізації освіти й національної самосвідомості, широких соціальних реформ та артикулювала прагнення свої виборців через представництво в Крайовому Сеймі та Австрійському Парламенті.

Так, у вересні 1906 р. в с. Ядвисині у Радзимінському повіті під Варшавою група прогресивної інтелігенції разом із групою селянських активістів було утворено таємний Союз Молодої Польщі. «Ми хочемо жити і будемо жити. Те, що ми маємо сьогодні, – це не життя, гідне людини, гідне поляка. Наразі маємо рабство тіла, бо ми у в'язниці, у кайданах [...]. Маємо полон духу, бо ми в темряві, у темряві духовної неволі», – оголосила програма ZMPL-Союзу Молодої Польщі від січня 1907 р. [4, с. 91]. З листопада 1906 р. до травня 1908 р. виходив легальний тижневик «Сівба», навколо якого почав формуватися селянський рух.

У 1911 р. група активістів на чолі з Яном Домбським і Болеславом Вислоухом вийшла з ПНП, а в лютому 1912 р. створила окрему групу ПНП – Союз незалежних народовців [2, с. 244]. У 1913 р. замість ПСЛ були створені ПНП «Пяст» (президентом якого був Якуб Бойко) і ПНП «Лівія» (президент Ян Стапінський) [3, с. 114].

В часи Першої світової війни. Після відступу військ Російської імперії з території Королівства Польського та Галичини у грудні 1915 року народовці створили у Варшаві Польську Народницьку Партію Королівства Польського, яку пізніше назвали «Визволення» від назви її друкованого органу (з метою відмежування від галицької ПНП «Пяст»)

У червні 1916 р. у Любліні відбувся Перший загальний з'їзд ПНП у Царстві Польському. «У нинішній момент історії ми прагнемо створити Незалежну Польську Державу, основою якої ми вважаємо землі які входили до колишньої російської імперії, звільнені від російського панування, і вважаємо за право заявити, що цього прагне увесь польський народ» – проголошує перший пункт прийнятих на з'їзді резолюцій [4, с. 90].

Після здобуття Польщею незалежності в 1918 р. на перший план серед селянства повернулися соціальні цілі – соціальна справедливість. З цього приводу у всіх популярних партій були схожі програми. Вони мали на меті демократизацію життя, ліквідацію феодалізму, рівноправність громадян [5].

У січні 1919 р. відбулися перші сеймові вибори у відродженій Польщі Підтримка народних партій на виборах до сейму 1919 р. , ПСЛ «Пяст» 410 тис. ПСЛ «Визволення» 810 тис Разом 1411 тис.

Даний результат на виборах в Сейм, безперечно, дозволив польським народовцям вийти на парламентський рівень в новоутвореній польській державі, та йти шляхом втілення в життя усіх ідеалів і програмних цілей поставлених ще наприкінці 19 століття.

Література:

1. Programy stronnictw ludowych. Zbiór dokumentów, oprac. S. Lato, W. Stankiewicz, Warszawa 1969, s. 69–70
2. Historia. Encyklopedia szkolna WSiP, red. A. Friszke, E.C. Król, wyd. 4 zm. i popr., Warszawa 2004, s. 669
3. K. Groniowski, J. Skowronek, Historia Polski 1795-1914, wyd. 3 popr. i uzup., Warszawa 1987, s. 317.
4. Programy stronnictw ludowych..., s. 90–91;
5. J. Bojko, W. Witos, Bracia Ludowcy! Do walki i zwycięstwa, Piast, nr 51, 22 Xn 1918, s. 1